

De resedafamilie

Als je wandelt zie je meer. Tenminste, als je wandelt op plaatsen die met een vervoermiddel moeilijk te bereiken zijn. Onlangs liepen we in Tolkamer bij Lobith bij de oever van de Rijn langs de strekdammen en door de uiterwaarden. Tijdens die wandeling kwamen we op een plek die als puinvuilstort dienst deed. Het bleek een door puin verhard pad voor vrachtwagens om bij een kleine binnenhaven goederen te laden en te lossen. Het gedeeltelijk verwaarloosde (ruderaal) gebied bleek een eldorado van drachtplanten.

Ruderaal plaatsen en vegetatie

Ruderaal terrein wordt gekenmerkt door ernstige menselijke verstoring. Dat kunnen graafwerkzaamheden zijn, die zijn uitgevoerd om voorzieningen aan te leggen om de loop van de rivier in goede banen te leiden. Maar ook om andere redenen kunnen er puin of stenen zijn gestort. De grond op deze plaatsen is vaak voedselrijk en bevat veel stikstof. Als er maar voldoende puin aanwezig is, wordt de grond minder vruchtbaar en krijgen planten die gedijen bij veel stikstof, zoals de brandnetel, minder kans. Nadat de werkzaamheden zijn uitgevoerd wordt het terrein min of meer aan zijn lot overgelaten. Hierdoor krijgt

de natuur weer volop kansen. De ruderaal plant verschijnt waar de mens verdwijnt. Juist langs de grote rivieren treffen we veel planten aan uit zaden meegevoerd met het water uit landen ten zuiden van ons. We treffen hier dan ook planten aan die elders in Nederland zelden voorkomen. Op dit soort terreinen treft men daardoor ook veel verschillende soorten insecten en vogels aan.

Het geslacht *Reseda*

Enkele van de soorten die zich gemakkelijk vestigen op dergelijke ruderaal plaatsen behoren tot de familie van de Resedaceae. Een relatief kleine familie waarvan alleen het geslacht *Reseda* vertegenwoordigers

heeft in ons land, namelijk de wilde Reseda en de wouw. De planten van beide soorten bloeien van juni tot september. Ze komen oorspronkelijk uit Zuid-Europa. De zaden worden over de grote rivieren meegevoerd, en bij hoogwater en overstromingen belanden ze op de oevers waar ze kunnen ontkiemen.

Wilde reseda (*Reseda lutea*)

Een 20-60 cm hoge, tweejarige tot overblijvende plant. Doordat deze vlak bij de grond sterk vertakt en diep ingesneden bladeren heeft, krijgt de plant een bossig uiterlijk. Hierdoor is hij goed te onderscheiden van de wouw. De massa geelgroene bloemen verschijnt aan dichte kegelvormige trossen. Ze worden massaal door honingbijen en andere insecten bezocht die er nectar en geel stuifmeel op verzamelen.

Wouw (*Reseda luteola*)

Een één- tot tweejarige plant. De plant vormt een hoofdstengel die zich hogerop vertakt, waardoor hij een slanker uiterlijk heeft dan de wilde Reseda. Hij wordt ook wat hoger, wel tot 1 m of meer. Het blad is ongedeelde lijnvormig. De massa kleine, lichtgele tot groene bloemen staat op korte steeltjes op de bloemstengel, het kenmerk van een tros. Doordat ze toch lijken op een aar (door de korte

Wouw (*Reseda luteola*) in Tolkamer, foto Paul Holterman

steeltjes), spreken we van een aar-vormige tros.

Welriekende reseda (*Reseda odorata*) en witte reseda (*Reseda alba*)

Deze éénjarige, tot 40 cm hoge planten van deze soorten komen niet van nature voor op ruderaal terreinen in Nederland, maar moeten hier voor de volledigheid toch worden genoemd. Ze zijn namelijk zeer geschikt om uit te zaaien (eventueel voor te zaaien) en te gebruiken als extra drachtplant in perken dicht bij terras of zithoek. Vooral 's avonds verspreiden deze planten namelijk een heerlijke geur (*odorata*). Ook zijn ze geschikt als randbeplanting en groepen in borders en voor aanplant in kuipen, potten en bakken. De helmknoppen zijn opvallend gekleurd en het stuifmeel is oranjegeel. Gezaaid in april bloeien ze van juni tot in september. De witte reseda is veel minder bekend.

Andere planten van ruderaal terreinen

Enkele andere planten van ruderaal terreinen in het rivierengebied uit families die ik al eerder heb behandeld in mijn vorige artikelen zijn:

– Veldsalie (*Salvia pratensis*) uit de familie van de lipbloemigen,

Wilde reseda (*Reseda lutea*),
foto Robert Biedermann

– Witte en gele honingklaver (*Melilotus albus* en *Melilotus officinalis*) uit de familie van de vlinderbloemen en knoopkruid (*Centaurea jacea*) uit de familie van de composieten (*Asteraceae*).

Andere ruderaal plaatsen

Behalve langs onze grote rivieren kan men op meer plaatsen ruderaal vegetatie tegenkomen: overal waar door menselijk handelen verstoring heeft plaatsgevonden. Denk aan verlaten of slecht onderhouden fabrieksterreinen, spoorbermen en spoordijken en langs autobanen. Alhoewel de middenberm van een drukke autobaan nou niet direct ideaal is voor insecten, zegt het wel iets over de omstandigheden waarin dit soort planten goed gedijen. Pioniersplanten verdwijnen na enige jaren mits verstoring niet opnieuw plaatsvindt, andere soorten vestigen zich dan permanent.

Tot slot

Veel mensen storen zich aan dergelijke verwaarloosde gebieden. Dat is enigszins begrijpelijk, maar bedenk daarbij dat het vaak enorm goede drachtgebieden zijn voor onze honingbijen, solitaire bijen en vlinders. Er ontstaat dan een min of meer spontane biodiversiteit. ●

Wouw in Tolkamer, foto Paul Holterman

